

SZEREPLŐK

IGNÁC – katolikus pap
MÁRTON – a templom gondnoka, Ignác nevelt fia, huszonöt-huszonhat éves
ISTVÁN – tanító
IMOLA – a tanító lánya, tizenhat éves
IRÉN – a pap házvezetőnője

Falusi papi lak nappalija. Balra bejárat és ablak, hátul ajtó a konyhába, jobbra egy lépcső az emeleti szobákhoz. Hátul balra kisebb pulpitus, leterítve fekete bársonnyal, a bársonyon aranyszínű hímezett kereszt. A falakon szentképek és keresztetek. A szobában kanapé, asztal, székek, az asztalon adventi koszorú négy gyertyával. A kanapé mellett állólámpa és egy almárium, rajta folyóiratok és egy Biblia.
Reggel van. Ignác atya a pulpitus mögött áll, előtte egy félig kiivott üveg pálinka és egy pohár.

IGNÁC (emelkedett hangon) Kegyelem nektek és békesség Atyántól, az Istentől, és Urunktól, Jézus Krisztustól. Testvéreim! Vizsgáljuk meg lelkiismeretünket, és bánjuk meg bűneinket, hogy méltóképpen ünnepezhessük az Úr szent titkait! (Szünet) Gyónom a mindenható Istennek és nektek, testvéreim, hogy sokszor és sokat vétkeztem... Sssokszorr és sssokatt... (Halkan) Süket sasok sósat sírnak, sistereg a sáskák segge. Sssokszorr és sssokatt. (Hangosan) Gondolattal...
Belép Irén, egyik kezében bevásárlószatyor, a másikban felbontott boríték.
IRÉN Na, itt vagyok, atyám.
IGNÁC (rápillant, folytatja) Gondolattal, szóval, cselekedettel... (Halkan) cs, cs, cs... csupasz csámpás csiga csúszik... (Hangosan) Gondolattal, szóval, cselekedettel és mulasztással. Én vétkem...
IRÉN Na, itt vagyok, atyám!
IGNÁC ... én vétkem kurvára látom, hogy itt van, Irén, nem vagyok vak én igen nagy vétkem. Kérem ezért...
IRÉN Marci megjött már?
IGNÁC Nem jött még Marci.
IRÉN Mikor jön?
IGNÁC Nem tudom, mikor jön. Kérrrem ezérrt...
IRÉN Hoztam az ebédhez mindenfélét. Máma tokányt főzök máma.
IGNÁC Kérem ezért...
IRÉN Hagymatokányt.
IGNÁC ... a boldogságos hagymatokányt... Irén, a kutyák ragacsos faszába bele! Maga szerint mit csinálók én mostan?
IRÉN Káromkodik, atyám.
IGNÁC Nem-e véletlenségből a mise szövegét próbálnám itten gyakorolni?
IRÉN (sértődötten) Jól van, gyakorolja csak, atyám, én nem zavarok. Csak el akartam mondani, hogy... (Megemelné a borítékot, de visszaengedi a kezét. Elindul a konyha felé, megáll) De mér gyakorolja a mise szövegét, elfelejtette, vagy mér gyakorolja?
IGNÁC Nem felejtettem el, Irén, az másnak a szokása ebben a házban. Megromlott a dikcióm mostanság, úgy veszem észre, s ezért gyakorolom. Ha tisztábban beszélek, az emberek jobban figyelnek az Úristen szavára, s az enyémmre.
IRÉN Nem a dickiája romlott meg, atyám, ha engem kérdez.
IGNÁC (fájni kezd a gyomra, megmarkolja a hasát) Hogy mondja, Irén?
IRÉN Énszerintem nem a dickiájának a megromlása miatt aluszik mindenki a misén.
IGNÁC Mi? Egyáltalán nem aluszik mindenki a misén!
IRÉN Jó, hát nem éppen mindenki. Csak az idősebbje. Nem mindenki. Meg a férfikórus néha-néha.
IGNÁC Elfáradnak. Ilyen az idős ember. De az ifjak nem alusznak!
IRÉN Azok nem.
IGNÁC Na.
IRÉN Habár nem láttam én templomban ifjat vagy tizenöt esztendeje.
IGNÁC Nem akarná inkább a szaros tokányát főzni most már?
IRÉN Akarnám én, csak... (Megint felemelné a borítékot, aztán lemondóan elindul)
IGNÁC Várjon egy percet. Ha nem a dikciómval van a baj, akkor maga szerint mi a probléma?
IRÉN Énszerintem az a probléma, hogy kiveszett magából a hogyishívják. A szenvedély. Az kiveszett magából mostanság.
IGNÁC A szenvedély?
IRÉN Aham. Alig pislákol már.
IGNÁC Ez nem igaz. Nagyon is pislákol az a szenvedély.
IRÉN Ha maga mondja, atyám, akkor pislákol, ha maga mondja.

IGNÁC Múltkor is pislákol. Hányan elsírták magukat a misén!? Az összes vénasszony sírt az én szavaimnak hallatára.

IRÉN Mikor is volt ez?

IGNÁC Vagy két héttel ezelőtt.

IRÉN Két héttel ezelőtt?

IGNÁC Igen, aznap, amikor elmondtam a misén azt az újságot, hogy felére csökkentik a nyugdíjakat.

IRÉN Jaj, igen, tényleg sírt akkor az összes vénasszony, feltehetőleg.

IGNÁC Na.

IRÉN Marci megjött már?

IGNÁC Nem jött még, mondtam már, hogy nem jött.

IRÉN Elkelve a segítség a hagymapucolásban. Hol van Marci?

IGNÁC Nem tudom, hol van. (Tölt magának egy pohár pálinkát, kiissza)

IRÉN Hogyhogy nem tudja, atyám? Mégiscsak a nevelt fiáról van szó, mégiscsak.

IGNÁC Mondott valami olyasfélét, hogy lehet, átnéz megint a szomszéd faluba.

IRÉN A szomszéd faluba? Megint világot akar látni ez a Marci?

IGNÁC Megint. Ki nem nő már abból.

IRÉN Ki nem. S mit akar ő csinálni megint a szomszéd faluban?

IGNÁC Az árvízkárosultaknak hoztak valami ruhákat segélybe. Azokat árulja az ottani plébános, s Marci azt mondta, venne ő is egy nadrágot. De azt is mondta, hogy csak akkor megy, ha adok neki pénzt.

IRÉN S adott-e neki?

IGNÁC Nem.

Csend

IRÉN Ha már a vilájárás tematikája kapcsán szólunk, képzelje, atyám... (Egyre jobban felderülő arccal) találkoztam a postással!

Levelet írt a leányom, Irénke! (Mutatja a borítékot)

IGNÁC (sóhajt) Ne mondja.

IRÉN Úgy biza. Azt mondja, jön Amerikából, azt mondja!

IGNÁC (unottan) S mit ír, mikor jön?

IRÉN Azt nem írja, csak hogy nemsokára mindjárt. Hamarosan, azt írja. Hátha az ünnepekre itthon lesz, atyám!

IGNÁC (továbbra is unottan) Hátha. (Tölt egy pohár pálinkát, kiissza)

Csend

IRÉN Tudja-e, hogy Amerikában nem isznak az emberek?

IGNÁC Nem-e?

IRÉN Nem. A leányom írta. Senki!

IGNÁC Nyomorult népség.

IRÉN Amerikában egy házvezető asszony, mint amilyen én vagyok, egymillió dollárt keres egy hónapban!

IGNÁC A leánya tájékoztatta erről is?

IRÉN Ó.

IGNÁC S tokányok főzéséről nem írt valamit abban a levélben?

IRÉN (szórakozottan) Arról nem.

IGNÁC Pedig arról kéne énszerintem írnia legközelebb. Kíváncsi vagyok, hogy Amerikában megfőződnek-e maguktól a tokányok.

IRÉN Még az is elképzelhető.

IGNÁC Irén, a szikrázó istennyila csapna belé a tornácba, nem hagyta egy kicsit gyakorolni?

IRÉN Jaj, atyám, ne mondjon ilyeneket! Hagyom én, de ne mondjon ilyeneket erről a házról.

IGNÁC Jól van, akkor a szomszéd tornácába, csak menjen már.

IRÉN Mm. (Fejét ingatva kimegy a konyhába)

Csend

IGNÁC (kifújja magát. Emelkedett hangon) Kérem ezért a b... khm, szenvedéllyel... (Hangosabban) Kérem ezért a Boldogságos, mindenkor Széplőtelen Szűz Máriát...

Berohan Márton.

MÁRTON Ég a tanítóék háza!!!

IGNÁC Mi?

Irén elősiet a konyhából.

MÁRTON Gyertek már, ég a tanítóék háza! Nem látjátok?

IGNÁC (kilép a pulpitus mögül, kinéz az ablakon) Gyorsan, fiam, húzd meg a harangokat!

IRÉN Uram, irgalmazz!

Kisietnek. Kintről láрма, kiabálás hallszik, az ablakon lángok fénye szűrődik be.

Sötét.

Éjszaka, két héttel később. Minden ugyanolyan, mint az előző jelenetben, csak a pulpituson nincs pálinka. Az adventi koszorún két ép és két félig leégett gyertya.

Márton a kanapén ül, bicस्कával farag valamit az állólámpa fényénél. Mellette véső és kalapács. Fentről Ignác léptei hangzanak fel.

Márton meghallja, gyorsan behajigál mindent az almáriumba, lesöpri az öléből a forgácsot. Felkap egy folyóiratot, de meggondolja magát, visszadobja, aztán fogja a Bibliát, kinyitja, és leveti magát a kanapéra. Ignác lejön, megáll a lépcső aljában.

IGNÁC Hát te mit csinálsz, Marci fiam?

MÁRTON (úgy tesz, mintha olvasná a Bibliát, majd felemeli a fejét) Üldögélek itten.

IGNÁC Üldögélsz itten egyedül a sötétben.

MÁRTON Igen. Vagyishogy nem éppen a sötétben üldögélek. Ég a lámpa.

IGNÁC S mivel foglalatoskods a nem éppen sötétben? Csak nem a Szentírást lapozgatod?

MÁRTON De, éppenséggel a Szentírást lapozgatom.

IGNÁC Az jó dolog, a Szentírás lapozgatása, ha csakugyan awal foglalatoskods.

MÁRTON Tán nem úgy festek, mint aki awal foglalatoskodik?

IGNÁC Innetről nézve egészen úgy festesz. Szóval a Szentírást lapozgatod.

MÁRTON Helyes a megfigyelésed, édesapám. Lapozgatom, s olvasgatom Krisztus urunk tanításait.

IGNÁC Értem. (Odamegy hozzá) S amúgy mit csinálsz?

MÁRTON Az imént mondtam, hogy Krisztus urunk tanításait olvasgatom. Amúgy is meg másmúgy is.

IGNÁC Mondani mondtad.

MÁRTON Na.

IGNÁC Aztán semmi egyebet nem csináltál itten a Krisztus urunk tanításainak olvasgatásán kívül (Egy pillanatra a nyitott Biblia fölé hajol) az Illés próféta könyvéből, egyedül a sötétben?

MÁRTON Semmi egyebet, édesapám.

IGNÁC Csak mert mintha másfajta zajokat is hallottam volna.

MÁRTON Miféle zajokat?

IGNÁC Olyasfélét, amik nem hasonlítanak a Szentírás lapozgatására.

MÁRTON Lehet, hogy a tanító úr megint ordibált álmában odafenn, s azt hallottad. Vékonyak a falak.

IGNÁC Vékonyak-e?

MÁRTON Igen, egészen biztos, hogy azt hallottad. Elvégre a tanító úr álmában ordibálása nem igen hasonlít a Szentírás lapozgatására.

IGNÁC Arra nemigen.

MÁRTON Inkább egy tőkön szúrt oroslán üvöltéséhez hasonlatos.

IGNÁC Ahogy mondd. Habár bakmacskák nyivákolására jobban hasonlít énszerintem.

MÁRTON Lehet. Csak a tanító úr féle ordibálás sokkal több zagyvaságot tartalmaz, mint a bakmacska-nyivákolás meg az oroslánüvöltés együttvéve.

IGNÁC Igaz, ami igaz, elég sok zagyvaságot összeordibál a tanító álmában. Meg egyszer-egyszer éber állapotban is.

MÁRTON Senki nem ordibált még össze több zagyvaságot ezen a bányavidéken. Pedig sokan megpróbáltak már túltenni rajta egy-egy üveg pálinka után.

IGNÁC Csodálkozok, hogy a leánya el tud aludni mellette... Mióta ideköltöztek, olyan lett ez a ház éjszakánként, mint valami kurva kísértetkastély. Mindenesetre, ha kérdik, egy szóval se mondjad nekik, hogy mi is észrevettük.

MÁRTON Az ordibálást?

IGNÁC Azt.

MÁRTON De hát egy süket tehen is megellik tőle ijedtében.

IGNÁC Akkor se mondjad, hogy észrevettük, jó? Ne sértsük meg a vendéget.

MÁRTON Jó, nem mondom.

IGNÁC Na, de ne tereljük el a szót, mert másfajta zajokat hallottam én most, s ezek se a Szentírás lapozgatására, se a tanító ordibálására nem hasonlítottak.

MÁRTON Mire hasonlítottak akkor?

IGNÁC Nem is tudom. Másvalamire. Fának a faragására hasonlítottak mintha.

Csend

MÁRTON Álmodtad azt, édesapám. Én semmiféle zajt nem hallottam, ami fának a faragására hasonlított volna.

IGNÁC Nem-e?

MÁRTON Nem.

Csend

IGNÁC Akkor jól van. Jól van. Megyek lefeküdni. (Elindul vissza a lépcső felé, Márton megnyugszik. Ignác megfordul) Te Marci fiam!

Ugye nem kezdél el megint undorító csupasz embereket faragni?

MÁRTON Dehogysis!

IGNÁC Álló pöcsökkel meg hasonlók.

MÁRTON Nem kezdtem el semmi ilyesmit, se álló pöcsökkel, se másképpen. Kinőttem én már abból.

IGNÁC Akkor jó, ha kinőtél a csupasz, álló pöcsű emberek faragásából. Meg aztán az éjszaka leple alatt a templom oltárára helyezésükből is kinőtél, remélem.

MÁRTON Kinőttem. S nem szükséges egyfeszit emlegetni az álló pöcsű faragványaimat. Különben is csak egyetlenegy faragtam én abból. Elismerem, hogy nem volt az éppenséggel az Isten házába illő faragvány, de akkor is csak egyetlen csupasz embert faragtam én álló pöccsel, nem többet.

IGNÁC Mert a többi az mind levágott pöcsű ember volt.

MÁRTON (kelletlenül) Igen.

IGNÁC S a csupasz, levágott pöcsű emberek az Isten házába valók-e?

MÁRTON Erősen kínoz a szomorúság akkoriban, csak ezért faragtam én annak idején csupasz embereket álló pöccsel meg levágott pöccsel.

IGNÁC S helyezted őket az oltárra.

MÁRTON Igen. A szomorúság miatt.

IGNÁC Értem. S akkor is kínoz-e a szomorúság, amikor imádkozó embereket faragtál, akikbe keresztet döftek, kivágták a belüket, de bél helyett rózsafüzér lógott ki a hasukból?

MÁRTON Akkor is kínoz. De most már nem faragok semmi ilyesfélét.

IGNÁC Mert már nem kínoz a szomorúság.

MÁRTON Nem kínoz egyáltalán.

IGNÁC Ez megnyugtató, fiam. Megnyugtató. (Elindul a lépcső felé. Fájdalom nyilall a gyomrába, megmarkolja. Megint megfordul)

Mikor jössz lefeküdni?

MÁRTON Megyek nemsokára. Kicsikét még elüldögélek itten.

IGNÁC Olvasgatod Krisztus urunk tanításait.

MÁRTON Ahogy mondd, Krisztus urunk tanításait olvasgatom még kicsikét.

IGNÁC Hát jól van. (Megint elindul a lépcső felé, megint megfordul) Aztán mielőtt jönnél lefeküdni, sepregesd össze azokat a forgácsokat! Ne legyen szemét itten reggelre.

Csend

MÁRTON Jó.

Imola jön lefelé a lépcsőn, hosszú, fehér férfipólót és bugyit visel.

IGNÁC Mi a helyzet, gyermekem, nem tudsz aludni?

IMOLA (leérkezve) Hát nemigen. Édesapám ordibál álmában.

IGNÁC Igazán?

IMOLA Maguk még nem hallották?

MÁRTON Hallottuk, de nem vettük észre. (Ignác feddően rápillant)

IMOLA Mióta ideköltöztünk, nem aludtam egy percet se. (Észreveszi a nyitott Bibliát) Te mit csinálsz, csak nem a Szentírást lapozgatsz? (Odalép hozzá)

MÁRTON De, a Szentírást lapozgatom.

IGNÁC Krisztus urunk tanításait olvasgatja. (A gyomrához kap)

IMOLA Krisztus urunk tanításait olvasgatsz?

MÁRTON Igen, Krisztus urunk tanításait olvasgatom, s ebben egyáltalán semmi különös nincsen!

IMOLA Nincsen, feltehetőleg. (Ignác) Fáj a hasa, atyám?

IGNÁC Fájogat.

IMOLA Nekem is fájogatott a minap. (Márton előtt áll, felhúzza a pólót a melléig, a hasára mutat) Itt, né. Rosszul is voltam rendszeren.

MÁRTON (a bugyijára pillant) Szomorú. (Félrenéz) Lehet, hogy a csokoládé miatt.

IMOLA (leengedi a pólót) De most inkább a kimerültség miatt fájogatok. Várom, hogy vége legyen ennek az állapotnak, s mozduljunk már valamerre. Ne értse félre, jó itten maguknál, s erősen hálás vagyok, amiért befogadtak minket, csak nehéz ez nekem mostan.

IGNÁC Tudom én, gyermekem, hogy nehéz. De találunk megoldást, ne csüggedjél! Segítünk a mi felebarátunknak, mint önmagunknak, s ösztögyűjtjük a pénzt a házatok felépítésére, elvégre a magyar ember összetartó népség.

MÁRTON Hajaj.

IGNÁC Hogy mondd, fiam?

MÁRTON Múlt héten is annyira összetartó voltam, hogy még mindig izomlázam van belé.

IGNÁC Most mit bölcsködsz? Azok vagyunk, s kész. Ezt mindenki tudja.

MÁRTON Nem mondom, más pálinkájának elfogyasztását illetően elég nagy összetartást lehet megfigyelni a faluban. De egyébiránt nem-e inkább egymás szemének kiválásával foglalatostkodunk? Ami egyiknek rossz, az a másiknak jó.

IGNÁC Fiam...

MÁRTON Mióta bezárt a bánya, senkinek nincsen semmije, aztán úgy lopkod a máséból, mintha kötelező volna. Fát, pityókát, mikor mit.

IGNÁC Ez nem igaz.

MÁRTON Nem-e? Egymás összefosott gatyáját is ellopkodnánk, ha pálinkát lehetne főzni belőle. Mitől is lennénk mi összetartók?

IGNÁC Tudhatnád, hogy mitől, hiszen minden alkalommal elmondom ezt a misén. Attól vagyunk összetartók, hogy kevesen maradtunk, s attól, hogy elnyomnak bennünket.

MÁRTON Az álom nyom el bennünket, amikor elmondod ezt minden alkalommal.

IGNÁC Ne legyél csihány nyelvű, fiam! Azért mondom el minden alkalommal, hogy az emberek megszívleljék a jó szót. S hogy a közös sors keserű poharában is felismerjék az Úr nektárjának csepegését.

MÁRTON Azt is el szoktad mondani, hogy az öngyilkosság bűn, aztán nem-e öngyilkos lett már a fél falu, mióta ezt mondogatsz? A falu másik fele meg beköltözött a városba. Az a pár ember pedig csak azért maradt, mert annyira szerencsétlenek, hogy kötélre se telik, amivel felkössék magukat. Ezekről akarsz pénzt gyűjteni, édesapám?

IGNÁC Nem mindenki annyira szerencsétlen. Ott van, nézd meg, a polgármester, aki nem egy szegény ember. Ő példának okáért adományozhat, miután kijött a börtönből.

MÁRTON Az még legalább egy esztendő.

IGNÁC Ne keserítsd már el ezt a szegény leánykát, fiam. Ismerek egy alapítványt, amelyik segíthet. Reggel bemegyek a postára, s odatelefonálok.

IMOLA Nagyon köszönjük szépen.

IGNÁC Mi is a neve neki...

IMOLA Krisztus Urunk Reánk Vigyáz Alapítvány.

IGNÁC Az az. Krisztus Urunk Vigyáz Reánk Alapítvány.

MÁRTON Tudod-e, hogy ez már a hetedik alkalom, hogy megígéred azt a telefonálást az alapítványnak?

IGNÁC Hetedik lenne?

MÁRTON Körülbelül.

IGNÁC Kevesebbre emlékeztem. (Imolához) Nem éhezted meg, gyermekem? A konyhában akad falatoznivaló.

IMOLA Ami azt illeti, megéheztem kicsikét. Csokoládé is van, atyám?

IGNÁC Hogyne volna. Menjél, lássál neki bátran.

IMOLA Köszönöm, atyám. (Kimegy a konyhába)

Ignác mosolyogva megvárja, hogy Imola eltűnjön, majd megfordul szigorú arccal, és pofon vágja Mártont.

IGNÁC (szelíden) Hányszor mondtam neked, hogy ne ellenkezzél velem mások előtt?

MÁRTON (nem lepi meg a pofon, láthatóan hozzászózott már) Bocsássál meg, édesapám.

IGNÁC Szerepelni akarsz a pisis leányka előtt?

MÁRTON Nem akarok a (mormog) ... őt szerepelni.

IGNÁC Nem hallottam jól.

MÁRTON Senki előtt nem akarok szerepelni.

IGNÁC Nekem pedig úgy tűnt, hogy szerepelni akarsz. Felkavarta a lelkedet, hogy ideköltözött, igaz-e?

MÁRTON Nem kavarta fel a lelkemet. Se a tanító leánya, se más leányok nem tudják az én lelkemet felkavarni. Főleg, hogy nem is maradt más fiatal leány a faluban őrajta kívül.

Csend

IGNÁC Megbocsátok neked, fiam, s imádkozok érted. De neked is meg kell bánnod a bűneidet.

MÁRTON Teljes szívemből bánom minden bűnömet, mert azokkal az Úristent megbántottam.

IGNÁC Jól van, fiam. Nevelőapáddal szembeni tiszteletlenségért mondjal el két Miatyánkot, pisis leánykák előtti szerepelésért pediglen három Üdvözlőgyet. Isten megbocsátotta bűneidet, menj békével.

MÁRTON Istennek legyen hála.

Irén jön lefele a lépcsőn hálóköntösben.

IGNÁC Mi az, Irén? Maga se tud aludni?

IRÉN (leérkezve) Mintha valami zajokat hallottam volna, mintha.

IGNÁC Nocsak. Aztán mire hasonlítottak azok a zajok?

IRÉN Úgy tetszik, egy papnak meg a nevelt fiának a beszélgetésére hasonlítottak.

IGNÁC Akkor ezért kár volt lejönni. Gyakran megtörténik, hogy egy pap meg a nevelt fia beszélgetnek ebben a házban.

IRÉN Igaza van, atyám, csak hogy úgy láttam mostanság, mintha Marcit erősen nagy szomorúság kínozná (Márton dühösen mormog valamit), s meg akartam győződni, hogy nincsen semmi probléma. S hogy nem-e amiatt beszélgetnek esetleg éjnek idején, mert Marcit szomorúság kínozza, s ezért probléma van. Gondoltam, hátha elkel a segítség, gondoltam.

IGNÁC Nincsen semmi probléma, Irén, egy kicsi hasfájást leszámítva. Igaz-e, Marci fiam, hogy nincsen semmi probléma?

MÁRTON Igaz.

IRÉN (Mártonra néz, majd Ignácra, majd megint Mártonra) Te mit csinálsz, Marci, csak nem a Szentírást lapozgatod?

MÁRTON (sóhaj) Milyen kurva jó megfigyelő mindenki ebben a házban. Biza, hogy a Szentírást lapozgatom.

IRÉN Olvasgatom Krisztus urunk tanításait?

MÁRTON Igen, Krisztus urunk tanításait olvasgatom, a bogos faszbba már bele.

IRÉN Akkor semmi probléma nincsen.

MÁRTON Abszolút semmi.

IRÉN (mosolyogva megsimogatja Márton arcát, ahova a pofont kapta. Márton elkapja a fejét) Megyek vissza aludni, ha semmi probléma nincsen.

IGNÁC Menjen csak, Irén.

IRÉN Reggel sütök kalácsot, atyám.

IGNÁC Rendben van, Irén, köszönjük.

IRÉN Mazsolásat.

MÁRTON Nem akar inkább csokoládésat sütni? Azt jobban szereti... jobban szeretem.

IRÉN Jó, fiam, ha jobban szereted, akkor azt sütök, amit jobban szeretsz.

MÁRTON Akkor ezt megbeszéltük. Persze tudom, hogy kurvára elfelejti az egészet, mire felér ezen a lépcsőn, s úgyis mazsolás lesz holnap. Már ha lesz egyáltalán valami abból a kalácssütésből.

IRÉN Nem lesz mazsolás, mert csokoládés kalácsot fogok sütni, nem mazsolásat. (Elindul fel a lépcsőn) Habár a csokoládés kalács gyengeelméjű, töketlen gyermekeknek való.

IGNÁC Jó éjszakát, Irén!

IRÉN (fentről) Maguknak is!

Irén léptei elhalkulnak.

IGNÁC Igaz-e, amit Irén mondott az imént?

MÁRTON Hogy a csokoládés kalács gyengeelméjű, töketlen gyermekeknek való?

IGNÁC Nem az, hanem hogy szomorúság kínoz téged mostanság.

MÁRTON Azt nem mondanám éppenséggel, hogy kínoz...

IGNÁC Akkor mit mondanál éppenséggel?

MÁRTON Hát... csak úgy bizget.

IGNÁC Bizget.

MÁRTON Aha. Bizget mostanság. Nem kínoz.

IGNÁC Aztán mér bizget téged mostanság a szomorúság?

MÁRTON Hát... nem is tudom, hogy mondjam. (Rövid gondolkodás után) Azon gondolkozok mostanság, hogy hát huszonöt éve itt élek ezen a vidéken...

IGNÁC Vagy huszonhat.

MÁRTON Vagy huszonhat.

IGNÁC Biza, megöregedtél.

MÁRTON S tizenhét esztendő korom óta én vagyok ennek a szaros templomnak a gondnoka. Igaz-e?

IGNÁC Igaz. Nagy dolog ennyire fiatalon egy szaros templom gondnokának lenni. Nagy felelősség.

MÁRTON Úgy van, s én becsülettel végzem a munkámat. Igaz-e?

IGNÁC Becsülettel. Kivéve, amikor álló pöcsű faragványokat helyezel az oltárra az éjszaka leple alatt.

MÁRTON Jó, de ezt az egyet kivéve becsülettel végzem a munkámat.

IGNÁC Ezt az egyet kivéve becsülettel, a levágott pöcsű faragványokat nem számítva.

MÁRTON De az álló pöcsű meg a levágott pöcsű meg a kivágott belü faragványokat nem számítva becsülettel végzem-e a munkámat?

IGNÁC Ezeket nem számítva, becsülettel.

MÁRTON Na. Szóval arra gondoltam, tán lehetséges volna, tudom is én, hogy esetleg egyéb munkákat is becsülettel tudnék végezni.

Úgy érzem, van bennem valami...

IGNÁC Mi van benned, fiam?

MÁRTON Valami érzés azt mondja nekem, hogy feladat áll előttem. Hogy az én sorsom máshol van. Mintha valami azt súgna, nem arra rendeltetem, hogy itt éljem le az életemet ebben a házban, ebben a koszos faluban, galambszart vakargatva a templomparkányról, s tűzbe hajigálva az újságpapírt, amit az emberek pénz helyett dugnak a perselybe.

IGNÁC Ez az érzés bizget téged?

MÁRTON Ez.

IGNÁC Fiam, mi lehet nagyobb feladat, mint hűen szolgálni a Teremtőt? „Légy hív mindhalálig, és néked adom az életnek koronáját”, ez áll a Szentírásban, amit az imént lapozgattál. Mert ki hite szerint alázattal szolgál, tudván tudva, hogy nem egyéb ő, mint porhüvely a keserűség véres kardjának, meglesz annak örök jutalma, ha majdan átlépi a mennyek országának kapuját!

MÁRTON De nem-e lehetséges, hogy másféleképpen is szolgálhatnám a Teremtőt, mint galambszart vakargatásával a parkányról?

IGNÁC Urunk templomát tisztogatni nemes feladat. Tető van a fejed felett, Isten szolgálja nevelt, tanított. Fiam, nagy hálátlanság lenne, ha megfordulna a fejedben az a gondolat, amit a fejedben forgatsz. Hálátlan akarsz-e lenni?

MÁRTON (lehajítja a fejét, szinte gépiesen) Nem akarok én hálátlan lenni, édesapám, semmiféle gondolat nem fordult meg a fejemben.

IGNÁC Imádkozzál akkor az Úrhoz, s adjál hálát, amiért nem fordult meg a fejedben az a gondolat, amit a fejedben forgatsz.

(Megsimogatja Márton másik arcát – nem azt, ahova a pofont adta –, és elindul a lépcső felé. Egyik kezével megfogja a korlátot,

másikkal a fájós gyomrát, majd visszanez) Aztán ne maradjál fenn sokáig, reggel dolgozunk van.

MÁRTON Jó.

Sötét.

Másnap, ugyanott. Imola járkal, csokoládét majszol, István a kanapén ül leverten. Szedett-vedett turkálós ruhát viselnek, egyikükön sem áll jól. A konyhából Irén érkezik egy tálcával, rajta két csésze tea és pár szelet mazsolás kalács. Leteszi eléjük az asztalra.

IRÉN Tessék, kérem, parancsoljanak szépen, tessék.

ISTVÁN Köszönjük, Irén!

IRÉN Teát kértek, ugye, tanító úr, hogy teát?

ISTVÁN Kávét.

IRÉN Jól emlékeztem ezek szerint. Tessék mondani, érkezik-e még valaki? Főznek-e még egyet?

ISTVÁN Ignác atyáék érkeznek nemsokára, állítólag.

IRÉN Jó. Nem főzök akkor még egyet, ha nem jön más senki.

ISTVÁN (hangosan) Ignác atyáék jönnek nemsokára. Jönnek a tyúkketrec-szentelőből.

IRÉN Jól teszik. Mindenki onnét jön, ahonnét tud.

ISTVÁN (lemondóan legyint, majd megemeli a csészéjét) Irén, ez tea.

IRÉN Akkor jól emlékeztem akkor.

IMOLA De apu kávét kért, kezicsókolom!

ISTVÁN Leányka, ne szóljál bele! Jó lesz ez is, Irén, hideg van.

IRÉN Hogy mondja, tanító úr?

ISTVÁN Mondom, hideg van.

IRÉN Fáznak?

ISTVÁN Nem.

IRÉN Akkor mire fel mondja, hogy hideg van?

ISTVÁN Hát, csak úgy mondom. Hogy hidegre fordult az idő mostanában. Ilyenkor jól fog a tea. Meg aztán olcsóbb is.

IRÉN Mm. Begyűjtsak?

ISTVÁN Ne, ne, Isten őrizz!

IRÉN Begyűjtök én, ha fáznak. Olyan tűz lesz itten percek alatt, mintha égne az egész ház.

Imola elpityeredik.

ISTVÁN (Imolához) Nem úgy gondolta.

IRÉN Ennek meg mi baja van ennek?

IMOLA Tudja maga nagyon jól!

ISTVÁN Semmi. Köszönjük a teát, elveszünk most már.

IRÉN De mi ütött a kisasszonyba, tanító úr, hogy itatja itten a mécseset?

ISTVÁN Semmi, köszönjük.

IRÉN Hát, ha olyan nagy titok, én nem kérdezősködök akkor. Titkolózzanak, ha maguknak úgy tetszik, hogy titkolózzanak. A maguk dolga. Én csak jó szándékból kérdeztem, semmi másból, csak jó szándékból.

ISTVÁN Nem titok, Irén.

IRÉN Akkor mér titok, ha nem titok?

ISTVÁN Nem titok, csak már tegnap is elmondtuk egyszer.

IMOLA Öt szőr!

ISTVÁN Meg tegnapelőtt is elmondtuk, meg a múlt héten, meg amikor ideköltöztünk.

IRÉN Ideköltöztetek? Mér költöztetek ide?

ISTVÁN (sóhajt, Imolára néz, majd Irénre) Hát mert... leégett a házuk.

IRÉN Jajistenem!

ISTVÁN Porig. És Ignác atya volt kedves befogadni minket, amíg ki nem találjuk, hogyan tovább. Ruhákat is adott nekünk, látja, mert az is mind odalett.

IRÉN (sajnálkozva) Jaj, erősen baj, hogy leégett a házuk. (Felderülve) De legalább hála Istennek, hogy itt vannak a tanító úrék épen, egészségesen, s nem vészett oda senki.

ISTVÁN (elcsukló hangon) Ami azt illeti...

IMOLA (sírva) Anyu...

IRÉN Jaj! (Keresztet vet) Isten nyugtassa! Mikor lesz a temetés?

IMOLA Két hete volt, Irén néni, ott tetszett jajveszékélni a koporsó mellett, mint egy eszetlen!

IRÉN Igen? (Elgondolkodik, majd vállat von) Akkor neki nem főzök kávét akkor. (Elindul a konyha felé, megfordul) Képzeljék, tanító úrék (Előveszi a kötényéből a borítékot, felmutatja), találkoztam máma a postással!

ISTVÁN (sóhajt) Ne mondja.

IMOLA Ezt a meglepetést.

IRÉN Úgy biza. Levelet kaptam a kicsi leányomtól, Irénkétől! Jön haza Amerikából!

IMOLA Mindenki onnét jön, ahonnét tud!

IRÉN Mm.

ISTVÁN (Imolához) Leányka! (Irénhez) Aztán mikor jön haza Irénke?

IRÉN Azt nem írja, de itthon lesz nemsokára hamarosan, ez biztos. Napok kérdése.

ISTVÁN Jól van akkor, örülök.

Csend

IRÉN Tudja-e, hogy Amerikában mennyit keresnek az ilyen tanítók, mint maga? Majdnem egymillió dollárt egy hónapban, majdnem.

ISTVÁN Igazán?

IRÉN Kilencszázezeret.

ISTVÁN Biztos, hogy nem többet, Irén?

IRÉN Biztos. Így tisztességes. (Kicsit gondolkodik, majd megszólal) S Amerikában mindenkinek van saját kocsija. Az asszonyoknak is.

IMOLA Igazán?

IRÉN Igazán. Csak azok ottan rendes leányok ottan Amerikában. Nem orcátlan tűzről pattant leánykák, mint nálunkfelé egyesek.

IMOLA Tűzről...? Menjen akkor maga Amerikába, a Kolumbusz Kristóf árbocán menjen.

IRÉN (sértődötten) Megyek is. Csak jöjjenek haza az én Irénkém. Kiviszen az engemet. (Kimegy a konyhába)

Imola elvesz egy dívatlapot az almáriumról, leül István mellé, lapozni kezd.

IMOLA Direkt csinálja.

ISTVÁN Ki csinál direkt, mit?

IMOLA Hát ez az Irén néni. A tapintalanságokat.

ISTVÁN Dehogyan csinálja direkt. Látod, milyen. Minden nap jön ewel a levelével, amit hat esztendeje kapott a szomszéd faluból.

IMOLA Minden áldott nap. (A konyha felé pillant) Egyszer valaki megmondhatná neki, hogy a leánya rég felakasztotta magát a szomszéd faluban.

ISTVÁN Egyszer majd megmondja valaki. (Belekortyol a teájába. Elhúzza a száját, belső zsebéből elővesz egy kis kulacsot, tölt belőle a teába, iszik) De úgyis hiába mondaná meg az a valaki. Azt is egyszer el kellett mondani neki, hogy a leányom vagy.

IMOLA Igaz.

ISTVÁN Csak azokat ismeri, akik járnak templomba.

IMOLA Lehet, hogy nekem is kellett volna járni templomba.

ISTVÁN Lehet.

IMOLA Most mér mondod, hogy „lehet”? Nem te voltál az éppenséggel, aki annyira tiltottál a templomba járástól?

ISTVÁN Annyira azért nem tiltottalak.

IMOLA Nem-e? Akkor ki mondta azt, hogy a hajamnál fogva lógat fel a gerendára, és úgy fog ottan pörgetni, mint egy ventilántort, ha meglát a templom kapujának közelében?

ISTVÁN Lehet, hogy mondtam valami ilyesfélét valamikor...

IMOLA Látod, most emiatt kell tűrni Irén néni tapintalanságait.

ISTVÁN Tizenhat évig templomba járni csak azért, hogy felismerjen egy szenilis házvezető asszony, nem biztos, hogy megérte volna a fáradságot énszerintem.

IMOLA De hát mindenki jár a faluban. Te is jársz, meg... anyu is járt. Mindenki. Még az a féleszű Sánta Feri is jár, pedig neki nemcsak a fél esze hiányzik, hanem a fél lába is, mégis mindig eljut a templomba.

ISTVÁN A féleszű Sánta Feri sok helyre eljutott már a fél eszével meg a fél lábával.

IMOLA Sok helyre. Azt mondják, Moszkvában is járt. Már ha azt járásnak lehet nevezni.

ISTVÁN Mm.

IMOLA Ha ő eljárhat a templomba, engem is elengedhetlenné volna hébe-hóba.

ISTVÁN Ne beszélj sültelenségeket! Tudod te nagyon jól, hogy mér nem engedtelek el hébe-hóba. A régi plébánosunk vallásórák után egyfolytában a tízéves leánykákat fogdosta.

IMOLA Hát, ebben semmi különös nincsen. Az lenne a ritkaság, ha egy pap nem fogdosná vallásórák után a tízéves leánykákat.

ISTVÁN Igen. Az világszenzáció lenne.

IMOLA Habár most, mióta Ignác atya a plébános, kicsikét abbamaradt a tízéves leánykák vallásórák utáni fogdosása.

ISTVÁN Mm.

IMOLA Fura plébános ez az Ignác atya. (Csend) Nem kellene már itt lennie? Harminc méterre van az a posta. Mikor jön?

ISTVÁN Azt mondta, elébb betér egy pohárkára a kocsmába. A gondnokkal.

IMOLA Gyakran tér be oda Ignác atya egy pohárkára a gondnokkal. Főleg, hogy a kocsmában csak húsz méterre van, a postával ellentétben.

ISTVÁN Gyakran.

IMOLA De legalább nem fogdossa vallásórák után a tízéves leánykákat.

ISTVÁN Azokat nem. (Iszik a kulacsából)

IMOLA Elég jóvágású fiú ez a gondnok, nem?

ISTVÁN Ezen még nem nagyon gondolkoztam.

IMOLA Sokra vihetné, ha nem itt élne.

ISTVÁN Mm.

IMOLA Elmehetne ő is mindenfélét reklámozni ezekbe a magazinokba. (Nézi a képeket a folyóiratban) Úgy néznek az esőben ezek a fiúk, mint a vadállat itten levetett ruhával. Jól állna énszerintem a gondnokon a levetett ruha.

ISTVÁN (türelmetlenül) Nem érdekel a köcsög vadállat gondnok a levetett ruhájával. (Iszik)

IMOLA Nem köcsög vadállat. Nagy tehetsége van neki.

ISTVÁN Igazán? Aztán mihez van neki nagy tehetsége?

IMOLA Példának okáért a faragáshoz. Nagyon szépen csinálja. Meg verseket is ír. (Észbe kap) De azt mondta, ne szóljak erről senkinek se.

ISTVÁN Ezt te honnét tudod, hogy verseket is ír?

IMOLA Az éjjel felolvasta az egyiket, miután mindenki lefeküdt. A tengerről szólt. De ne mondd el senkinek, jó?

ISTVÁN A tengerről?

IMOLA A tengerről. Nagyon szomorú vers volt.

ISTVÁN Nem is volt ő a tengernél. Ignác atya neveli, mióta reátalált a szemetes vederben. El nem hagyták ezt a vidéket sohasem. A tengerről szólt. Hol látott ő tengert? Bányavíz, esetleg, azt láthatott eleget. (Iszik)

IMOLA Nyugodjál meg, apu, s ne foglalkozzál vele! Különben is, biztos nem áll rajta olyan jól a levetett ruha, mint Szövérfi Imrén, úgyhogy lófaszt érdekel a gondnok.

ISTVÁN Jóézésű ember így nem beszél! Mi vagy te, valami színész?

IMOLA Bocsánatot kérek.

ISTVÁN Na úgy. Egyébként meg nem foglalkozok én a gondnokkal. Nem olyanféle ő, hogy tégedet féltselek tőle. (Elgondolkodik) Te azt honnét tudod, hogy Szövérfi Imrén hogy áll a levetett ruha?

IMOLA Hát, múltkorjában ígért két csomag szaloncukrot, ha megnézem őt levetett ruhával, s megsimogatom, ahol ő mondja.

ISTVÁN Mi???

IMOLA De csak egyet adott a szarrágó gazemberre, pedig mind a kettőt kifizettem neki.

ISTVÁN (felugrik) Hogyhogy? Ez mikor volt? Elment az eszed? Képes voltál fizetni neki a kicsi pénzedből, ami az én kicsi pénzem tulajdonképpen?!

IMOLA Nem tudhattam, hogy egy hazudós szarrágó gazember.

ISTVÁN Hogy voltál képes egy ilyen alakot megsimogatni, ahol ő mondja? Te tizenhat éves vagy, ő meg református!

IMOLA Kellőképpen szánom-bánom a dolgot most is.

ISTVÁN Szánod-e?!

IMOLA Igen, meg bánom. Járt nekem az a szaloncukor.

ISTVÁN Tudnád, én mennyire szánom-bábom, hogy ilyen leánykát adott nekem a Teremtő! Idefigyelj. Elveszett minden, amiért egész életemben küzdöttem. Oda a házunk. Érted-e? Nézd meg ezeket a kezeket. (Felemeli a két kezét) Ezek a kezek építették volna fel a házunkat, ha tudnék házat építeni! Van-e elképzelésed arról, hogy mennyit küzdöttem én, s hogy mennyi áldozatot hoztam? S nemcsak magamért. Reád költöttem a kicsi tanítói fizetésemnek... (Halkan, magában számolva) aszongya kétszáz, kétszázötven... (Hangosan) legalább tíz százalékát! Ha nem tizenegyet. S mi a köszönet? Szövérfi Imrék fogdosása, meg... meg idióta faszom-faszom magazinok lapozgatása, meg... szaloncukrok szánása-bánása! Teszerinted mit szólna most szegény anyád, ha megtudná, hogy alig tettük el, s te a szaloncukrot szánod-bánod? Ahelyett, hogy azt szánád-bánád... (Elcsukló hangon) hogy bennégett minden megtakarított pénzünk.

Belép Ignác atya enyhén ittasan, nem veszik észre.

IMOLA (pityeregve) Ne haragudjál reám.

ISTVÁN Látod, megint kihoztál a sodromból, az Isten szarná le!

IGNÁC Isten nevét a szádra hiába...

ISTVÁN (meglepetten közbevág) Atyám! Bocsásson meg. Egyébként dicsérettessék. Jól van, atyám?

IGNÁC Jól vagyok, fiam. Habár a gyomrom... (Végignéz rajtuk) Régóta üldögéltek itt lent?

IMOLA Elég régóta.

IGNÁC Megint elvittem véletlenségből a szobátok kulcsát, igaz-e?

IMOLA Megint.

ISTVÁN (Imolához csendesesen) Leányka, te most ne szóljál bele! (Ignáchoz) Megtörténik az ilyesmi, előfordul néha-néha, nap mint nap...

IGNÁC (keresgélni kezd a zsebében) Ne haragudjatok ezért reám.

ISTVÁN Jaj, dehogyis haragszunk. Vigye csak el a kulcsot, ahányszor atyámnak tetszik.

IGNÁC Az ember nem lehet elég óvatos. Amiképpen a Biblia írja: „ha tudná a ház gazdája, mely órában jő el a tolvaj, vigyázna, és nem engedné, hogy az ő házába törjön.” De tudhatjuk-e, mikor jő a tolvaj? Lófaszt tudhatjuk.

ISTVÁN Be jól mondja, atyám.

IGNÁC (megtalálja a kulcsot, odaadja Istvánnak) Marci hazajött-e?

ISTVÁN Kicsoda?

IGNÁC Marci.

ISTVÁN Az ki?

IGNÁC Hát a fiam, a gondnok.

ISTVÁN Jaj, persze hogy ő. Nem jött még haza.

IGNÁC Pedig megígérte, hogy egyenesen hazajön. Ej, nincsen már a szóznak súlya a mai világban, gyermekeim. Olyanok vagyunk, mint réten a fűszál, mely ki van szolgáltatva viharok korbácsának, zivatarok tomboló netovábbjának, s hasztalan lesi az örömhírt hozó fehér galamb üzenetét a magasból!

István és Imola értetlenül egymásra néz.

ISTVÁN Ha már üzeneteknél tartunk, atyám, bátorzkodnék megkérdezni: járt-e a postán?

IGNÁC A postán? Mér jártam volna?

ISTVÁN Megígérte, hogy elmegy a postára felhívni azt az alapítványt, azt a... mi is a neve?

IMOLA Krisztus Urunk Reánk Vigyáz Alapítvány.

ISTVÁN A Krisztus Urunk Vigyáz Reánk Alapítványt. Amelyik, mint atyám mondta, segíthet felépíteni a házunkat.

IGNÁC Való igaz, hogy említettem valami ilyesfélét... Mondtam is Irénnek, hogy juttassa eszembe... (Az almáriumhoz megy) De ne csüggedjete, mert holnap reggel első dolgom lesz elmenni a postára. (Kinyitja az almárium ajtaját, közben egyik kezével a gyomrához kap. Az almáriumban egy üveg pálinka és egy faragott makett. Kiveszi a pálinkát) Csak ne fájna ennyire a gyomrom.

ISTVÁN Erősen fáj, atyám?

IGNÁC Mára erősen, fiam. Mintha lenyeltem volna egy kurva rotációs kapát.

IMOLA A doktornak szolt-e róla?

IGNÁC Szóltam. Az imént is szóltam neki a kocsmában. De azt mondta, szóljak inkább a szervezes Jocónak, mert ő nem ért a rotációs kapákhöz. Ilyen szar doktort, mint ez a mi Mihályunk, én még soha az életben... (Elgondolkodik, most tudatosan benne, hogy volt egy makett is az almáriumban. Visszalép, kiveszi) Ez meg mi ez? (Felismerhető, hogy az aktuális előadás díszletének makettjét látjuk)

IMOLA Azt Márton faragta.

ISTVÁN Leányka, te ne szóljál bele! Márton faragta, atyám. (Imolához) Ki az a Márton?

IMOLA Hát a gondnok.

ISTVÁN Igaz. A gondnok faragta, atyám.

IGNÁC Szóval ő faragta. S mi akar ez lenni? (Felemeli, forgatja, vizsgálja) Úgy látom, hogy pöcse az nincsen neki.

ISTVÁN Szobának néz ki.

IGNÁC Szóval most már levágott pöcsű szobákat farag ez a gyermek.

ISTVÁN Miket?

IGNÁC (továbbra is a makettet vizsgálja) Mivel tölti a drága idejét ez a Marci, ahelyett, hogy betartaná az ígéreteit...

ISTVÁN Még verseket is ír!

IMOLA Mondtam, hogy az titok!

IGNÁC (felnéz) Verseket?

ISTVÁN A tengerről!

IGNÁC Szóval verseket a tengerről. (Leteszi a makettet, pálinkát tölt a poharakba)

IMOLA (Istvánhoz) Minek kellett elmondani? A lelkekre kötötte, hogy ne szóljak róla. Én meg a te lelkekre kötöttem!

ISTVÁN Hát, ha már így sorba kötögetjük egymás lelkeire, akkor én meg az Ignác atya lelkeire kötöttem mostan. Atyám, ne szóljon senkinek róla, jó? Megkérem.

Ignác és István megfogják a poharat, isznak. Ignác újra tölt.

IMOLA De hát éppen hogy azt nem akartuk, hogy... éppen hogy...

Belép Márton.

MÁRTON Szerencsés jó napot adjon az Isten, akinek akar!

IGNÁC Be jó, hogy megjöttél, Marci fiam. (Elé tartja a makettet) Ez mi ez?

MÁRTON (meglepődve) Hogy ez?

IGNÁC Igen, ez.

MÁRTON Ez egy ilyen hogyishívják. Egy terv.

IGNÁC Miféle terv?

MÁRTON Hát... úgy képzeltem, hogy ez egy ilyen kicsi izé. Amit megcsinálnék nagyban, s aztán abban rendezném meg idén a betlehemes játékot. Ez itt kicsiben az, amit megcsinálnék nagyban.

IGNÁC Kicsiben meg nagyban?

MÁRTON Igen. Ez volna az istálló.

IGNÁC Szóval ez volna az istálló.

MÁRTON Pontosan. Ez a lakhelye Isten barmainak.

IGNÁC Hát ewel a szarral foglalatostokdátal mostanában?

MÁRTON Ewel.

IGNÁC Mm. S másvalamivel nem foglalatostokdátal?

MÁRTON Mire célozgat, édesapám?

IGNÁC Nem célozgatok én semmire, csak kérdem.

MÁRTON Mit kérdezel?

IGNÁC Hát hogy istállók faragása mellett nem-e írogatsz esetleg verseket is?

MÁRTON (dühösen Imolára néz, aki lesüt a szemét) Csak hébe-hóba.

Imola szegyenkezve leül egy félreeső helyre.

IGNÁC Na. Aztán volnál-e kedves nekünk is felolvasni egy versedet?

MÁRTON Jaj, nem-nem-nem.

IGNÁC Na.

MÁRTON Nem-nem-nem-nem. Szó se lehet róla.

IGNÁC (odalép Mártonhoz, megöleli, a fülébe súgja) Mit mondtam neked az ellenkezésről? (Hangosan) Erősen kíváncsiak vagyunk a mi gondnokunk versére. Igaz-e, István, hogy erősen kíváncsiak vagyunk?

ISTVÁN Igaz, atyám. Erősen.

MÁRTON Hát jó. (Zsebébe nyúl, kivesz egy gyűrött, telefirkált papírt) Ha mindenki ennyire kíváncsi... (Megköszörüli a torkát. Csend. Olvasni kezd)

Nézte a tenger a hátamat és...

IGNÁC (közbevág) Na-na-na. Címe nincsen neki?

MÁRTON Hát, az nincsen. (Rákészül, majd nekilát az olvasásnak) Nézte a tenger...

IGNÁC (közbevág) Később se lesz?

MÁRTON Később se lesz. Ha nem volt cím az elején, nyilván a közepén se lesz neki címe, meg a végén se.

IGNÁC Nem a versben. Hanem hogy később adsz-e neki címet.

MÁRTON Nem tudom, hogy adok-e. Olvassam, vagy ne olvassam?

ISTVÁN Olvassad. Ugye, atyám?

IGNÁC Aham.

MÁRTON Na. (Olvasáshoz készül)

IGNÁC Csak akkor legalább kezdjed awal, hogy ennek s ennek a verse.

MÁRTON Milyen ennek s ennek a verse? Ez az én versem!

IGNÁC Nahát akkor mondjad ügyesen, hogy Keserű Márton verse, ahogy kell.

MÁRTON Jó, de nem tudom úgy felolvasni, hogy egyfeszít közbevágysz.

IGNÁC Nem vág közbe senki. Halljuk már, mit nézett az a tenger.

MÁRTON Khm. Keserű Márton verse, ahogy kell. (Csend. Olvas)

Nézte a tenger a hátamat, és kiabált valamit,

amit nem értettem,

ordítva szakadtak szét a hullámok,

de én csak a partot figyeltem

leszakadt tagokkal,

mint egy félig elmosott homokvár.

Istenem, vajon mikor és mivel

idéztem elő ezt a borzalmat?

(Felnéz, az asztalra dobja a papírt)

Csend

IGNÁC Ennyi?

MÁRTON Ennyi.

IGNÁC Na ez tényleg borzalom volt. Mit szólsz hozzá, István? Te vagy a szakértő irodalmilag.

ISTVÁN Hát, atyám, hogy is mondjam...

IGNÁC Bátran, nem sértődünk meg.

ISTVÁN Ez a vers olyan...

IGNÁC Milyen? Úgy irodalmilag.

ISTVÁN Irodalmilag. Nos, szóval a... (Félig lehuny szemmel) ... a költő... aki huszonöt vagy huszonhat esztendeje született... s egy Isten háta mögötti bányásztelepülésen nevelkedett... megpróbálja kifejezésre juttatni az ő lelkének a homok iránt táplált érzéseit...

melyek már-már sugározzák a mélabúskomorságot s az alkoholos befolyásoltságot... segítségül hívván a fantáziát, hogy allegorimikus összefüggésekre leljen az általa megtapasztalt bányavíz s az általa elképzelt tengervíz között... noha a bűdös életben

nem járt még tengermél. Igen. (Büszkén Ignácra néz)

IGNÁC Jó, jó, de úgy irodalmilag. Mi az első, ami beugrik róla? Nem-e ugrik be példának okáért, hogy nem... hogy nem...?

ISTVÁN De, pontosan, atyám, ez a legelső, ami beugrott nekem is erről a versről!
IGNÁC Mi?
ISTVÁN Hát hogy nem.
IGNÁC Mit nem?
ISTVÁN Hát, hogy ez a vers nem... nem rímel!
IGNÁC Áhá! Ott a pontos észrevétel! Nagyon jó, István, micsoda éleslátás! Ez a vers nem rímel. MÉR nem rímel ez a vers, Marci fiam?
MÁRTON Ez nem olyan vers.
IGNÁC Akkor milyen vers ez?
MÁRTON (összeszorított ököllel) Olyan, amit nem kell itten kitárgyalni. Kértem-e tőletek, hogy legyetek szívesek csámcsogni az én versemen, s beszéljétek róla hülyeségeket? Nem kértem. Egy kecske segge is jobb hallgatóság lett volna tinálatok, de én mégis felolvastam nektek, igaz-e? Na, akkor Isten áldjon mindenkit, nekem hagyjatok békét! (Szinte sír a visszafojtott dühtől)
IGNÁC Na-na-na. Mi csak segíteni akarunk, hátha legközelebb jobban sikerül. (Hangosan, szónokolva) És hívj segítségül engem a nyomorúság idején, én megszabadítalak téged, és te dicsőítesz engem!
ISTVÁN Ezt...
MÁRTON (hirtelen kitör) Tele van a faszom a nyomorúsággal meg a dicsőítéssel! (Tölt magának, kiissza)
ISTVÁN Ezt a Szentírás mondja, igaz-e, atyám?
IGNÁC Az. (Mártonhoz lép) Na, Marci fiam, na... (Átöleli a vállát, simogatni kezdi)
IMOLA A Szentírás mondja ezt?
ISTVÁN Az.
IMOLA Hogy tele van a fasza a nyomorúsággal meg a dicsőítéssel?
ISTVÁN Leányka, ne szóljál bele! Úgy látom, hogy most menjél inkább, nyissad ki a szobát, hogy be tudjunk menni. (A lépcső felé tologatja Imolát, közben odaadja neki a kulcsot) Én is indulok elfele, mondjuk, lemegyek a pincébe, s megtöltöm a kulacsomat példának okáért.
Imola felmegy a lépcsőn, István kimegy az ajtón.
IGNÁC Fojtsd el szívedben a haragot, fiam.
MÁRTON Nem-e éppen azt csinálom? (Megint tölt magának, kiissza) Fojtom el a kurva haragot a szívemben.
IGNÁC (simogatja Márton hátát, közelebb vonja magához) Csituljál, na. Én csak azt próbálom itten mondani, hogy a művészet nem neked való, akármennyit képzelegsz te arról. Azt se tudod, milyen. Azt se tudod, mi az. Itt van a te helyed mellettem. (Keze lennebb csúszik Márton hátán, megsimogatja a fenekét, magához vonja, és szájon csókolja Mártont)
MÁRTON (elhajol) Most ne, édesapám.
IGNÁC MÉR ne? Gyere fel, s lecsillapítjuk a benned dúló tüzeiket. (Megmarkolja a fenekét, újra megcsókolja)
MÁRTON (kibújik Ignác kezei közül) Csillapítsd te a kan disznók csavaros löcsének a lengését, azt csillapítsd! Az én tüzeimet te ne csillapítsd többet!
IGNÁC Mi lelt téged, fiam? Reád se ismerek mostanság.
Bejön Irén a konyhából, nem veszik észre.
MÁRTON Hogy mi lelt? Kérdezd meg az embereket a faluban. Kérdezd meg, hogy mi lelte Mártont. Vajon tudni fogja-e valamelyikük, hogy ki az istennyila az a Márton? Senki nem hív Mártonnak a faluban, se Marcinak. Az egyetlen Márton, akit ismernek, az Márton Áron püspök, de még őt is csak Plusz Áron püspöknek ismerik, mert így áll a szobrán a felírás. De legalább úgy hívnak-e, hogy „a gondnok”, vagy úgy hívnak-e, hogy „a plébános nevelt fia”? Nem. Mindenki úgy hív a hátam mögött, hogy „a plébános szeretője”. Én itten egy senkiházi vagyok. Csak egyetlen nagyobb senkiházi énnálam: az, akit elsőáldozó korom óta leszopok minden reggel.
IGNÁC Fiam... (Megint megpróbálja megfogni)
MÁRTON Mára nem jött elég tízéves fiúgyermek vallásórára, vagy mi van? Menjél, s fogdossad azokat! (Felsiet a lépcsőn)
IGNÁC (utánakiált) Megyek is! Hálátlan, vén fataró!
IRÉN Most ne jöjtek, atyám, vagy jöjtek, s nem láttam semmit?
IGNÁC Jöjjetek, Irén! Ezúttal mi a szájbavert problémája magának?
IRÉN Semmi, csak lassan kész az ebéd, s kérdezni akartam, hogy terítsék-e.
IGNÁC Ne terítsen még. (Megiszik egy pohár pálinkát) Ki a szarnak akar teríteni? (A gyomrához kap eltorzult arccal, és kiviharzik az ajtón)
Irén meglátja a papírt az asztalon, felveszi, elolvassa.
IRÉN (elmerengve) Szép vers. Kár, hogy ilyen szomorú. De szép.
Bejön István feldúltan.
ISTVÁN Irén. Volna nekem egy problémám.
IRÉN (visszateszi a verset az asztalra) Na.
ISTVÁN Az imént a ház előtt összefutottam Sánta Ferivel.
IRÉN A féleszű Sánta Ferivel, akinek nemcsak a fél esze hiányzik...?
ISTVÁN (közbevág) Hanem a fél lába is, igen, igen, awal.
IRÉN Hogy tudott maga összefutni vele?
ISTVÁN Hát, inkább én futottam, ő meg csak jött-forma.
IRÉN Rendes templomba járó ember ez a féleszű Sánta Feri.
ISTVÁN Az, Irén, de most az egyszer szükségem lenne arra, hogy emlékezzék egy kicsit valamire. Csak most az egyszer az életben. Menni fog?
IRÉN Hogyne, tanító úr, amire csak akarja, hogyne.
ISTVÁN Sánta Feri beszélt nekem arról az éjszakáról, amikor leégett a házunk.
IRÉN Jaj, Istenem, leégett a házuk, tanító úr?
ISTVÁN Irén, csak most az egyszer! Maga is ott volt, amikor kimentettek minket a leánykámmal. Ájult voltam a füsttől, úgyhogy én nem emlékszek semmire.
IRÉN Ezt meg tudom érteni.
ISTVÁN Valaki kimentette az ágyamnak a matracát a tűzből, ezt állítja Feri.
IRÉN Melyik Feri?
ISTVÁN Irén, az Istók nyalná keresztbe a talicskáját, gondolkozzék!
IRÉN Jól van, na.

ISTVÁN Namármost, én nem tudom, mit lehet hinni ennek a Ferinek, s mit nem, elvégre a csúfnevét nem azért kapta, mert feltalálta a ponthegeztést. De azt mondja, ő messzebb állt, s onnatról nem látott semmit, maga viszont látta, ki volt. Igaz ez?

IRÉN Lehetséges, minden lehetséges...

ISTVÁN Könyörgök, Irén, emlékezzék egyszer az életben! Láttá-e, hogy ki vitte el a matracomat?

IRÉN Csak nem abba dugta a pénzét, tanító úr, csak nem abba?

ISTVÁN (meglepődve) Ezt maga honnét tudja?

IRÉN Hát, tanító úr, a matracba dugott pénz olyan ezen a vidéken, mint a bicska: minden férfiembernek van. Ezért aztán gyakran ellopódik.

ISTVÁN Ez miféle magyarázat, Irén? Szőrös töke is van minden férfiembernek, s mégse lopkodjuk el egymástól. Szóval látta-e a szaros tolvajt, aki elvitte a matracomat?

IRÉN (elgondolkodva) Azt nem láttam, ki vitte el. Nem volt rajtam szemüveg. Ami azt illeti, nincsen is nekem szemüvegem, ami azt illeti. De a leányom, Irénke, hoz majd Amerikából, ha...

ISTVÁN (közbevág) Irén! Mit látott?

IRÉN Hát, csak azt láttam, hogy a matracot egy pálinkafőző üsttel együtt vitte valaki.

ISTVÁN Kimentették a pálinkafőző üstömet is?

IRÉN Ezek szerint.

ISTVÁN Kimentették a pálinkafőző üstömet, de a feleségemet bent hagyták.

IRÉN Ilyen az élet, feltehetőleg.

ISTVÁN (tölt egy pohár pálinkát, kiissza) Akkor most hol keressem?

IRÉN Én azt mondom, keresse meg a pálinkafőző üstöt, tanító úr. Ott lesz a matrac is.

ISTVÁN Jó, jó, de a pálinkafőző üst olyan ezen a vidéken, mint a matracba dugott pénz. Meg a bicska.

IRÉN Meg a szőrös tök.

ISTVÁN Meg a szőrös tök.

IRÉN Akarja-e, hogy emlékezzek még valamire, tanító úr? Csak mert odasül az ebéd.

ISTVÁN Nem, Irén, ne emlékezzék semmire most már, köszönöm. (Járkálni kezd, Irén közben kimegy a konyhába) Mit csináljak?

Keressem a pálinkafőző üstöt... Azt ki tudták menteni bezzeg... Nem mintha olyan kurva gyúlékony lenne az a pálinkafőző üst...

(Imola jön le a lépcsőn) A tripperes bányász anyját a tolvaj bandájának... Keressem. Hol a kutyák ráncos zacskójába keressem?

IMOLA (a lépcső aljából) Mit csinálsz, apu?

ISTVÁN Mit? Megyek, s leiszom magamat, azt csinálom. Mit csináljak egyebet? Mi egyebet lehet csinálni ebben a szaros életben?!

(Kimegy)

Imola az asztalhoz megy, tölt egy pohár pálinkát, kiissza. Keresgélni kezd az almárium fiókaiban, talál egy csokoládét, megörül neki.

Kibontja, de kiderül, hogy üres. Dühösen a földre dobja, tovább keresgél. Belép Ignác.

IGNÁC Imola.

IMOLA (megijed, becsukja a fiókot) Jaj, bocsásson meg, atyám!

IGNÁC (meglátja a csokoládépapírt a földön) Semmi baj, gyermekem. Tudom én, milyen a csillapíthatatlan kívánság. (Elővesz a zsebéből egy csokoládét, átnyújtja Imolának, aki mohón elveszi)

IMOLA Maga jó ember, atyám. Nagyon köszönöm! (Enni kezdi a csokoládét)

IGNÁC Bár az lennék, gyermekem. (Tölt magának egy pohár pálinkát, kiissza) Apád merre van?

IMOLA Issza magát lefele valahol.

IGNÁC Na jó, akkor neked mondom. Figyeljél reám. Elrohantam a postára, s telefonáltam annak az alapítványnak.

IMOLA (megörül) Tényleg, atyám? Az Isten fizesse meg!

IGNÁC Mert ha már magunkon nem segíthetünk, segítsünk másoknak, hogy buzgó lelkünk nyugalomra leljék a megpróbáltató hányattatások viszontagságainak közepette! Ez áll a... nem áll ez sehol, feltehetőleg, csak mondom.

IMOLA Mit mondott az alapítvány, mikor tudnak nekilátni az építésnek?

IGNÁC (újra iszik) Nem tudnak nekilátni, gyermekem. Nincsen pénzük. Odaköltötték az árvízkarosultakra.

Csend

IMOLA (leteszi a csokoládét az asztalra) Ez volt apu egyetlen reménysége. S az enyém is, azt hiszem.

IGNÁC Tisztában vagyok én avval, nagyon is tisztában.

IMOLA Akkor most mi lesz?

IGNÁC Most? Nem tudom, mi lesz. Fogalmam sincsen. Próbálkozunk a gyűjtéssel. Reggel az első dolgom lesz a gyűjtéssel próbálkozni. (Imola elpityeredik) Szólok majd Irénnek, hogy juttassa eszembe. (Átöleli Imolát) Sajnálom, gyermekem. (Homlokon csókolja. Nem tudja, mit tegyen, ezért megfordul, és kimegy)

Imola leroskad a kanapéra, arcát kezébe temeti. Márton lejön a lépcsőn, meglátja Imolát, odamegy, leül mellé, és átöleli. Csend.

MÁRTON (elengedi Imolát, előkotor a zsebéből egy kis faragott Szűz Máriát) Ezt neked faragtam. (Odanyújtja)

IMOLA (elmosolyodik, elveszi. Szipogva) Énnekem? Mikor?

MÁRTON Mostanában.

IMOLA Mostanában, mióta ideköltöztünk?

MÁRTON Igen. (Feláll, az asztalhoz megy) Vagy lehet, hogy kicsikével azelőtt.

IMOLA Mennyire kicsikével?

MÁRTON Hát, vagy két-három hónappal, négyvel... (Pálinkát tölt, iszik)

IMOLA (nézegeti a szobrocskát) Ez nagyon szép... tőled.

MÁRTON Köszönöm. Márminthogy, szívesen. Vagy mi.

IMOLA Mindig őrizgetni fogom az ágyam mellett, ha lesz majd ágyam, meg valami mellette.

MÁRTON Nem kell azt, csak egy kicsi semmiség az egész.

IMOLA Dehogyan semmiség. Még soha senki nem faragott nekem Naomi Campbell-szobrocskát.

MÁRTON Milyen Naomi Campbell-szobrocskát? Ez a Szűz Mária!

IMOLA Jaj, bocsássál meg, ha ez a Szűz Mária! De akkor mér barna?

MÁRTON (sértődötten) A lakk miatt.

IMOLA A Szűz Mária is lakkozta magát? Nem csoda, hogy azt hittem, Naomi Campbell.

MÁRTON (továbbra is sértődötten) Azt se tudom, mi az a Naomi Campbell.

IMOLA Az pont olyan, mint ezek a fiúk a magazinjaitokban, csak barnább.

MÁRTON Mindegy. Oda teszed, ahová akarsz. Neked akartam adni, mielőtt vége lesz itten mindennek.

IMOLA Milyen mindennek?

MÁRTON Mindennek. (Újra tölt, iszik) Te nem vagy a titoktartás élharcosa, úgy vettem észre. Jól vettem-e észre?

IMOLA (pironkodva) Hát, próbálkozok én, de aranyérmeket nem fogok kapni érte, azt hiszem.

MÁRTON Na, akkor ezt fecseged el, amit most mondok neked. (Beleiszik az üvegbe) Ignác atyát egy ideje pókhálógomba levéllel itatom. Mit szólsz hozzá? Mikor alkalom adódik, csepegtetek az ételébe, az italába, amibe lehet.

IMOLA Az mi az a pókhálógomba levele?

MÁRTON Hát, nem szenteltvíz, az biztos. Inkább a bányavízhez hasonlatos, amiről apád beszélt. Mérgező főzet. Fáj a gyomra pár hétig, aztán egyszer csak elviszi.

Csend

IMOLA (megrökönyödve) De hát... hát... mér csinálsz te ilyeneket?

MÁRTON Hiába is magyaráznám neked. Nem tudod, mikre vesz ő reá engemet.

Csend

IMOLA Nem félsz az Istentől? Látja az Úristen, amit csinálsz!

MÁRTON Az Úristen már rég nem lát semmit, ami ezen a vidéken folyik, ha engem kérdezel. (Iszik) De mindegy is. Most már minden mindegy. Nem érdekel, hogy él-e, hal-e. Rájöttem, hogy már az se vigasztalna, ha ebben a percben széttaposná egy kurva elefánt.

IMOLA Miket mondasz?

MÁRTON Azt, hogy a börtön az börtön marad így is, úgy is.

IMOLA Jó, de milyen elefánt? A mi falunkban nincsenek is elefántok.

MÁRTON Nem lényeges. Nincsen más módja a szabadulásnak, csak a kötél vagy a mérge vagy valami ezekhez hasonlatos szarság.

IMOLA Hogyan volna más módja, mint a kötél, a mérge meg a szarság? (Átöleli)

MÁRTON Van-e?

IMOLA Egészen biztosan. Valami csak van... Igen! Azt hallottam, hogy a féleszű Sánta Feri gyűjti az embereket vendégmunkára! A polgármesternek van valami építkezése Magyarban. Kimehetnél velük.

Belép Irén, nem veszik észre.

MÁRTON Tudom, hogy gyűjti az embereket, két hete beszéltem vele én is. Csak hogy pénz kéne ahhoz, s nekem az nincsen. Ha lenne pénzem, már rég itt hagytam volna mindent. De itt hagyok én mostan mindent pénz nélkül is.

IMOLA Ne hagyjál itt minket pénz nélkül! (Mártont hosszan szájon csókolja. Márton is átöleli, és szenvedélyesen csókolni kezdi)

IRÉN Azt hiszem, kicsit elbóbiskoltam, azt hiszem.

Imola és Márton szétugranak.

MÁRTON Azt jól tette. Kár, hogy nem folytatta ezt a tevékenységét az utolsó ítéletig.

IRÉN Lassacskán terítenék, ha van kinek, szép lassan.

MÁRTON Nekem ne terítsen maga semmit! (Elindul kifelé)

IRÉN Fiam, várjál egy pillanatot!

MÁRTON Mi az? (Irén keresgélne kezd a kötényében) Most nem érdekel a szaros levele Amerikából!

IRÉN Hát te tudod, hogy kaptam levelet Irénkétől?

MÁRTON Dehogyan tudom, honnét tudhatnám. Csak sejtettem.

IRÉN Jól sejtetted, fiam. Irénke küldött nekem levelet Amerikából.

MÁRTON Igazán?

IRÉN Igen, máma adta ide a postást.

MÁRTON Jól van akkor, üdvözlöm a postást. Isten áldja magát is! (Elindul kifelé)

IRÉN Várjál egy percet, fiam! (Mártont dühösen megáll) Azt tudod-e, hogy Amerikában egy templomi gondnok, mint amilyen te vagy, mennyit keres?

MÁRTON (sóhaj) Nem tudom, Irén néni. Mennyit keres?

IRÉN (elgondolkodva) Én se tudom. Erről még nem írt a leányom erről. (Tovább keresgél) De meg fogom kérdezni tőle. Ne aggódjál, megkérdelem. (Megtalálja, amit keresett: egy kulcsot húz elő a kötényéből)

MÁRTON Jól van, nem aggódom ezután. Csak hamarabb kellett volna szólnia, mert mostanra agyonemésztett már az aggodalom emiatt.

IRÉN (odamegy az almáriumhoz, próbálja bedugni a kulcsot az egyik fiókba) Gyere, fiam, segítsél egy kicsit, én nem látok jól.

Mártont megint sóhaj, odamegy, kinyitja a fiókot. Irén kivesz belőle egy táskát, odanyújtja Mártonnak.

MÁRTON Ez mi ez?

IRÉN Nézzél belé!

MÁRTON (kinyitja a táskát, belenézi) Azt a jó büdös himlőhelyes kalapját a szopós Istók cifra retkes húsdorogjának! Honnan van ez a rengeteg pénz, Irén néni?

Imola is odalép, belenézi, eltátja a száját.

IRÉN Ez abban a matracban volt, amit Ignác atya hozott ki a tűzből.

IMOLA Hogy mi?

Mártont és Imola elképedve nézik a táskát.

IRÉN Vigyed, drága fiam, a tiéd. A tiétek. Vigyed, s legyetek boldogok.

MÁRTON Irén néni, ez...

IRÉN Én most nem is zavarok többet itten. Úgy látom, teríteni úgyse kell most már, úgy látom. (Megsimogatja Márton arcát) Vigyázzál magadra, drága fiam. (Kimegy az ajtón)

Csend

MÁRTON (becsukja a táskát) Ez most egy kicsikét más megvilágításba helyezi a dolgokat.

IMOLA Másba-e?

MÁRTON Mér, te nem úgy látod? (Lelkesen, boldogan) El se hiszem, hogy ez igaz. Te, ewel elmehetünk Magyarba vagy Németbe vagy akár Kolozsvárra!

IMOLA Te el akarsz lopni ezt a pénzt?

MÁRTON Hogyhogyan ellopni? Ez a mi pénzünk. Vagyis a tiéd. Vagyis az apádé, de az olyan, mintha a tiéd lenne, az meg olyan, mintha a miénk lenne.

IMOLA Te meg olyan vagy, mintha idióta lennél.

MÁRTON Nem érted, Imola? Ebből elmegyünk élni! Szép nyugodtan munkát keresünk, s mindenki ügyesen nekilát megvalósítani az álmait. Szobrászok leszünk, vagy költők. Látod, mennyi mindenek lehetünk? Legalábbis én leszek a szobrász vagy a költő, te meg...

te is leszel valami.

IMOLA Te nem érted, Márton. Én nem megyek veled.

Csend

MÁRTON Mi az, hogy nem jössz velem?

IMOLA Itt maradok.

MÁRTON Nem úgy értem, hogy mit jelent, hanem hogy mér. Félsz?

IMOLA Nem félek.

MÁRTON Nem akarsz végre kimászni ebből a latrinából, s levegőhöz jutni? Mi tart itt? Egy vaddisznó plébános meg egy gerinctelen balfasz tanító? A mi csodás kurva templomunk és iskolánk?

IMOLA Ne beszélj így róluk. Te se lennél, ha ők nincsenek. Ők csináltak minket ilyenre.

MÁRTON Hát most éppenséggel a fején találd a szöveget! Ezért kell nekünk elmenni innét. Hogy ez ne folytatódjék, s legalább a gyermekeink ne csinálódjanak ilyenre.

IMOLA Mármost hogy... a mi gyermekeink?

MÁRTON Megint a fején találd a szöveget.

IMOLA Ugyanazt a szöveget kétszer, vagy ez egy másik?

MÁRTON Nem lényeges. Csak az számít, hogy gyere velem.

IMOLA MÉR mennék én veled, Márton? Mit csináljak én veled?

MÁRTON Hogyhogya mit? Hát mit szoktak egymással csinálni a szerelmesek? Elmagyarázzam?

IMOLA De Márton, én nem szeretlek téged.

Csend

MÁRTON Nem szeretsz?

IMOLA Kedves vagy, tehetséges vagy, de nem szeretlek.

MÁRTON Nem mondhatod, hogy nem szeretsz!

IMOLA Nem-e?

MÁRTON Nem. Az előbb megcsókoltál.

IMOLA Megcsókoltalak, mert megsajnálalak.

MÁRTON Ez nem igaz! Az nem olyan megsajnálás-féle csók volt, hanem olyan szeretlekmárton-féle csók! (Mefogja Imola vállát)

IMOLA Mert te akkora nagy szakértő vagy a szeretlekmárton-féle csókok terén, igaz-e? Hány szeretlekmárton-féle csókot kaptál te mostanáig?

MÁRTON Az igaz, hogy leginkább kapdbeafaszomatmárton-féle csókokat kaptam én eddig az életben, de tudom, amit tudok.

Szeretsz te engem, ezt biztosan tudom! (Mefpróbálja megcsókolni, Imola elhajol)

IMOLA Nem szerethetlek én téged. Az én emberem Szövérfi Imre lesz, nem Keserű Márton.

MÁRTON Mi? Az a tetves geci református?

IMOLA Az a hazudós tetves geci református.

MÁRTON Őt szereted?

IMOLA Nem tudom. Igaz, hogy elbolondított a szaloncukrok tekintetében, de attól még lehet rendes ember más tekintetben.

MÁRTON Milyen szaloncukrok? Eh, nem érdekel. Azt mondd meg, mitől jobb ő! Hát van neki fogalma, hogy ki vagy te úgy igazából?

Hogy mi van benned? Nincsen. Ahhoz túl kevés suttyó kálvinista eszet adtak neki.

IMOLA Hát neked van-e fogalmad, hogy mi van bennem?

MÁRTON Van.

IMOLA Akkor azt is tudod, hogy a Szövérfi Imrének a gyermeke van bennem?

Csend

MÁRTON Nem-nem-nem-nem. Ezt most találod ki, mert megijedtél a hirtelen lehetőségtől. Félsz, hogy megszabadulhatsz erről a szaros bányavidékről, s esetleg boldog leszel valahol.

IMOLA Egyáltalán nem most találd ki, hanem már korábban kitaláltam a mai nap folyamán. Minden jel arra mutat, hogy a jelek szerint... ez az igazság, úgy néz ki. Gyermekelem lesz tőle.

MÁRTON Nem-nem-nem-nem. Neked tőlem lesz gyermeked! (Szoroson megöleli)

IMOLA (mefpróbál kiszabadulni) Ne, mekérlek szépen!

MÁRTON Rendes katolikus gyermeked lesz, a kurva életbe! (Dühösen mekmarkolja, és erőszakkal csókolni kezdi) S ha nem, akkor átfaragjuk!

Imola menekülni próbál. Márton elkezd lerángatni róla a nadrágot. Belöki a pulpitus mögé, rámászik. Imola sikoltozni próbál, de a fiú többször is pofon veri. Halkan zokog végig, míg Márton le nem mászik róla.

Miután lemászott Imoláról, feláll, felhúzza a nadrágját, és lihegve az asztalhoz megy. Tölt magának egy pohár pálinkát, kiissza. Imola feltápáskodik, a fogasról levesz egy kabátot, belebújik, és kiszalad. Márton felkapja a táskát a földről, lihegve az ajtóhoz siet, és Imola után hajtja. Visszamegy az asztalhoz, újra tölt, iszik. Felemeli az asztalról a papírlapot, amin a verse van, és a fogaival széttépi.

Belép Ignác ittasan.

IGNÁC Mm.

MÁRTON Neked is, édesapám.

Csend

IGNÁC Hová futott ez a gyermek avval a táskával?

MÁRTON Gondolom, Szövérfi Imréhez, vigasztalódni.

Csend

IGNÁC Ahhoz a szarrágó tetves reformátushoz?

MÁRTON Ahhoz.

IGNÁC Hová tart a világ...

MÁRTON Hová.

Csend

IGNÁC Mm.

MÁRTON Mm.

Csend

IGNÁC Aztán mér rohant hozzá vigasztalódnai a táskájával?

MÁRTON Gyermeket vár tőle.

Csend

IGNÁC Na, akkor töltsél nekem is egy pohárral, megkérlek szépen. (Márton tölt) Semmi nem elég ezeknek. Nem elég, hogy megcsúfolják a vallásunkat, még a leégett házú leánykáinkat is megcsúfolják.

MÁRTON Semmi nem elég.

IGNÁC Kurva anyjukat. Egészségedre!

MÁRTON Egészségedre!

Koccintanak, isznak. Csend.

IGNÁC Azért a leányka is megéri a pénzét.

MÁRTON Meg.

IGNÁC Soha el nem járt a templomba. Hát ez lesz abból, aki nem jár. Ez.

Újra töltenek, isznak.

MÁRTON Bocsássál meg nekem, édesapám.

IGNÁC Megbocsátok, fiam.

MÁRTON És?

IGNÁC Mit és?

MÁRTON Ezt el lehet így intézni egy mondattal?

IGNÁC Hát mit akarsz, hány mondattal intézzem el?

MÁRTON Nem tudom, de csináljál velem valamit.

IGNÁC Mit csináljak veled?

MÁRTON Nem tudom, verjél meg, alázzál meg, vedd elé megint azt a seprűnyelet, valamit csináljál, könyörgök, bántsál!

Csend

IGNÁC Nem akarlak én bántani többet.

MÁRTON De én gonoszsgot műveltem ellened. Én meg akartalak mérgezni. Én a halálotat kívántam. (Elsírja magát)

IGNÁC Megértem, fiam. Hidd el, megértem. Bánd meg a bűneidet, s imádkozzál az Úristenhez.

MÁRTON Imádkozok, édesapám, szüntelenül.

IGNÁC Te is bocsássál meg nekem, fiam. Többet soha nem kérek tőled olyat, amit nem akarsz megtenni. Szükségem van reád, hogy itt legyél, hogy szeressél. Ne haragudjál reám, kérek.

Megölelik egymást. Kintről felhangzik István ordítása.

ISTVÁN (kintről) Hogy nyálná ki a pisztrángok belét, s ez legyen a legjobb lakomája! Az úszóhólyag ripi-ropogjon a fogai közt, s aztán csupasz nyűvek mossák tisztára a fogait! A városháza tornya szánkásszék belé a seggébe villámhárítóstul, s a vonat csapja le a szűnyogot a pofáján!

IGNÁC Ez megint ordibál álmban?

MÁRTON Megint, úgy látszik. Valami zagyvaságot.

IGNÁC Szokás szerint.

MÁRTON Szokás szerint.

IGNÁC De hol van? Elaludt a ház előtt?

MÁRTON Lehet, hogy elaludt a ház előtt. Vagy lehet, hogy találkozott a leányával.

Belép István teljesen részegen.

ISTVÁN Végigjártam a fél falut az én ezeréves vasbocskorommal! Be-benéztem ügyesen mindenkihez, hogy hát hogymint vannak, s jaj de megsomjaztam, s hogy hát jó állapotban van-e a pálinkafőző üstjük, na csak nézzüksza meg akkor, ha igen, ha nem, ha izé! De az egy kicsi üstöcskémet én biza nem találtam, csak szaros gazembereket, akik szabadulni akartak tőlem, hogy ölelné meg őket Dugovics Titusz! Hát mit csináljak akkor, ha sehol semmi, igaz-e? Vagy nem igaz? Vagy mit, s hogy, merre? Nem lényeg a lényeg. Indulok visszafelé az én bokáig kopott ezeréves vasbocskorommal a nyakamban. De ezt nézd meg! Most figyeljé! Lemegyek a plébánosunk pincéjébe megtölteni a kulacsomat, mert hát kiszáradtam a nagy járkálásban. Nézelődök ottan erre-arra. S hát mit látok ottan, mi Atyánk, ki a mennyekben vagy? A pálinkafőző üstömet látom! Ott hever egy matracon a sarokban az én kicsi pálinkafőző üstöm! (Elővesz egy bicskát, kinyitja, tántorogva megindul Ignác felé) Te vásott tökű tolvaj buzi, te!

IGNÁC Nana, fiam, nana!

ISTVÁN Nekem ne nanázzál, te gyehennaszökevény! Én nem vagyok a fiad, te mocskos rabló, te falra száradt szarcsík, te! Add vissza a pénzemét, te egyház szégyene! Add vissza, vagy kiütöm a fogadat a faszommal, te!

Rá akar rontani Ignácra, de Márton lefogja.

MÁRTON Csituljék már, tanító úr!

ISTVÁN Mi? Te őt véded, te szerencsétlen? (Próbál kiszabadulni) Most megszabadulhatsz tőle, te nyomorult! Engedjél, s megszabadítalak én! Engedjél, hogy vágjak egy lyukat abba a fájós hasába!

Kiszabadítja az egyik kezét, és próbálja ellökni Mártont, de Márton lenyomja a földre, ráugrik, és elkezd verni. István tovább kiabál. Sötét.

Ugyanott, reggel, két héttel később. A koszorún leégett minden gyertya, a sarokban kis karácsonyfa. Ignác atya a pulpitus mögött áll.

IGNÁC (szenvedéllyel) Testvéreim! Ma bizonysgát adhatjuk annak, hogy mit jelent számunkra a Gyermek. Egy fiúgyermek láttán mindenkinek más és más jut eszébe. (Szünet) De a mi Megváltónk különleges fiúgyermek, mert Ő egyformán ragyogja be a szívét minden jóakarátú embernek. Ezért betlehemi pásztorokként mi is elindulunk, hogy felkeressük Őt, kinek születése a mindenható Isten dicsőségéről tanúskodik, s kinek világra jötte békét hoz a Földre. Hozzá hasonlatosan szülessünk meg mi is! Lélekben szülessünk ma újjá, s munkálkodjunk szüntelen, hogy méltók legyünk az Ő szent kegyelmére! Imádkozzunk. (Átszellemltlen) Urunk, Istenünk, örvendezve ünnepeljük ma Megváltónk születését. Kérünk, add kegyelmedet, hogy hozzá méltó életünkkel dicsőségben is részesedjünk. Aki él és uralkodik mindörökkön-örökké. (Szinte transzban) Az Úr legyen veletek! Áldjon meg benneteket a mindenható Isten, az Atya, a Fiú és a Szentlélek!

Csend.

Ignác kifújja magát. Kijön a pulpitus mögül, felhúzza a sliccét, fogja a kabátját, és kimegy.

Márton előmászik a pulpitus alól, megtörli a száját. Arcán ütésnyom, szemöldökénél ragtapasz. Pálinkát tölt, öblöget, kiköpi, majd leül a kanapéra.

Bejön Irén a konyhából egy tálcával, rajta két csésze tea és mazsolás kalács.

IRÉN Hová sietett el így Ignác atya el?

MÁRTON A városba megy befele, a buszhoz sietett. Találkozója van a püspökkel.

IRÉN A püspökkel?

MÁRTON Awal.

IRÉN De mér találkozik most ő a püspökkel, ahelyett, hogy családi körben töltené ezt a napot? Vagy hát azok körében, akik az ő családi körének mondhatók.

MÁRTON Mert a tanítóké bepanaszoltak minket, s most Ignác atya megpróbálja elsimíttgatni a dolgokat.

IRÉN Bepanaszoltak? Mér panasztok be?

MÁRTON Lopásért, ezért-azért... Mindegy, Irén néni. A lényeg, hogy el lesz simíttgatva.

IRÉN Biztos, hogy el lesz simíttgatva?

MÁRTON Biztos. A püspök tízéves fiúgyermek kora óta ismeri Ignác atyát. El fogják simíttgatni a dolgokat. Nem ül le egy kicsit ide, Irén néni?

IRÉN Éppenséggel leülhetek, éppenséggel. (Leül Márton mellé)

MÁRTON Úgy, na.

Csend

IRÉN De lopásért meg ezért-azért nem a rendőrségen szokás panaszkodni lopásért meg ezért-azért?

MÁRTON Nem szeretik a rendőrt nálunkfelé. Nem is származott abból soha semmi jó ebben a faluban, amikor valaki rendőrt hívott ide.

IRÉN Nem származott, feltehetőleg.

MÁRTON Habár Szövérfi Imre megérdemelné, hogy rendőrt hívjanak reá. Ökölrel támadni az emberre az Isten házában...

IRÉN Mm.

MÁRTON Felborogatni a szenteltvíztartót, s azzal fenyegetni Ignác atyát ottan mindenki előtt, hogy keresztet döf a torkába, s kivágja a belét...

IRÉN Jézusmáriám! (Keresztet vet) Ez mikor volt, te Marci fiam, mikor?

MÁRTON Nemrégiben, Irén néni. Ott tetszett jajveszékelní körbe-körbe az oltár körül.

IRÉN Igen? (Elgondolkodva) Lehetséges, minden lehetséges... Ott fenyegette Ignác atyát?

MÁRTON Igen, s ordibálta nagy hangosan, hogy levágja a pöcsömet, s awwal törli le a galambszart a párkányról.

IRÉN Mm. Abból se származott még semmi jó a faluban, amikor valakinek levágták a pöcsét, s awwal törölték le a galambszart a párkányról.

MÁRTON Nem származott. Az előző plébános a megmondhatója.

IRÉN Mm. A fő, hogy mindenki ép és egészséges.

MÁRTON Hát, nem éppen mindenki. Miután reám támadt, a híveknek hála, Imrének eltörődött egy pár bordája, s egy pár lába is.

IRÉN Eltörődött?

MÁRTON EI.

IRÉN De ki az az Imre?

MÁRTON Nem ismeri maga. Nem jár a mi templomunkba.

IRÉN Akkor nem csodálkozok én semmin. Könnyen eltörődhet egy pár lába az embernek, ha nem jár templomba, erősen könnyen.

MÁRTON Kivéve a féleszű Sánta Ferit. Neki csak az egyik lába törődhetne el erősen könnyen, ha nem járna templomba.

IRÉN Rendes ember a féleszű Sánta Feri. Mindig eljut a templomba, a kevés számú lába s a fél esze ellenére.

MÁRTON A féleszű Sánta Feri sok helyre eljutott már a kevés számú lábával meg a fél eszével. Még Írorszáiban is járt, ha azt járásnak lehet nevezni.

IRÉN Világjárt ember. Akárcsak az én kicsi leánykám. (Felderült arccal) Mondtam már, hogy levelet írt az én leányom, Irénke?

MÁRTON Nem mondta ezt még egyszer se. Aztán hazajön-e?

IRÉN (elszomorodva) Nem tudom én azt. Lehet, hogy már nem jön haza az én Irénkém soha az életben.

MÁRTON (átöleli Irén vállát) Dehogynem jön. Meglátja, hazajön nemsokára.

IRÉN Igazán úgy gondolod, igazán?

MÁRTON Igazán. Szereti magát elvégre. Mindenki szereti magát itten.

IRÉN Még te is, Marci fiam?

MÁRTON Én is. Mintha a tulajdon édesanyám volna.

IRÉN Istennek legyen hála.

Függöny

Kategoria: vers, próza
Denumire autor: Székely Csaba

Látó Szépirodalmi Folyóirat